

การสัก ... จากความเชื่อของผู้ใหญ่สู่กระแสนิยมของเยาวชน

Tattooing ... From Belief of Adults to Fashion among the Youth

หทัยรัตน์ มาประณีต*
Hathairat Marpraneet

บทคัดย่อ

การสักในประเทศไทยมีมาก่อนสมัยสุโขทัย ได้รับอิทธิพลจากกลุ่มชนชาติมอญ ลาว เขมร พม่า และยูนนาน จุดประสงค์ของการสักมีหลากหลายไม่ว่าจะเป็นการสักเพื่อลงโทษ ความเชื่อทางไสยศาสตร์ และความสวยงาม ในปัจจุบันการสักไม่ได้พบในผู้ใหญ่แล้ว แต่กำลังเป็นที่นิยมในเยาวชนมากขึ้น มักเป็นการสักเพื่อความสวยงาม และเตือนความทรงจำ โดยจะสักเป็นรูปดอกไม้ หัวใจ ชื่อบิดามารดา คนรัก และสถานที่ประทับใจ สะท้อนถึงความรู้สึกนึกคิดและเอกลักษณ์เฉพาะตัว หากแต่การสักบนร่างกายกลับส่งผลกระทบต่อเยาวชน เช่น ไม่ได้ยอมรับจากสังคม ไม่สามารถสมัครเข้าเรียนต่อ สมัครทำงานได้ หรือแม้แต่ด้านสุขภาพ ดังนั้น บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสั่งสอน ชี้แนะ อธิบายให้เยาวชน ๆ เข้าใจถึงผลเสียที่ตามมาจากการสัก

คำสำคัญ: การสัก ความเชื่อ กระแสนิยม

Abstract

Tattooing in Thailand had been traced back since the Sukhothai Era, which was influenced by ethnic groups, such as Mon, Laotian, Khmer, Myanmarese, and Yunnan. The purposes of tattooing are diverse, including punishment, superstition beliefs, and beauty. In present days tattooing is not found in adults but it becomes more popular in youth. Usually, they tattoo for beauty and memory in a shape of flowers or hearts, parents' names, lovers, and places. Tattooing reflects their emotion, feeling, and personal identity. However, having tattoos on the body has negative impacts on the youth such as not being accepted by society, rejecting from school and job application, or even health risks. Therefore, responsible individuals and organizations should teach, guide, and explain about consequences of tattooing.

Keywords: Tattooing, Belief, Fashion

วัฒนธรรมการสักมีมาตั้งแต่โบราณกาลในสังคมโลก เป็นการใช้เหล็กแหลมจุ่มหมึกหรือน้ำมันแดงที่ผิวหนัง ให้เป็นอักขระ เครื่องหมาย หรือลวดลาย ได้มีร่องรอยการสักในสมัยอียิปต์โบราณ โดยพบเครื่องมือการสักและรูปภาพในสุสาน หากแต่ละสังคมนั้นจะมีความเชื่อเกี่ยวกับการสักที่ไม่เหมือนกัน บางสังคมถือว่าการสักเป็นการลงโทษ เช่น การสักในสังคมกรีกโบราณจะทำเฉพาะใบหน้าของทาสและอาชญากร ในบางสังคมการสักแสดงถึงสถานภาพ

*ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

หรือชนชั้น ดังเช่นในประเทศญี่ปุ่นช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 8 การสักเป็นเครื่องหมายจำแนกและประทับตราคนกลุ่มต่าง ๆ เช่น เพศสมมาตร สัปเหร่อ หรืออาชญากร สำหรับชนเผ่าแอซเตคและมายาของเม็กซิโกในสมัยโบราณใช้การสักเป็นเครื่องหมายบอกตำแหน่งความเป็นใหญ่เปรียบได้กับเครื่องหมายแห่งเกียรติยศ หรือบางสังคมก็มีความเชื่อด้านไสยศาสตร์ เช่น ชนเผ่าเมารีของนิวซีแลนด์และชาวโอรุของญี่ปุ่นทางภาคเหนือมีความเชื่อว่า การสักจะช่วยคุ้มครองความเป็นหนุ่มสาวให้ยืนนานและกระฉับกระเฉงแข็งแรงตลอดไป (คลังปัญญาไทย, 2554ก; ออนไลน์; สมศักดิ์ อัครเวศน์, 2552)

สำหรับการสักในประเทศไทยนั้น แม้ยังไม่มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ชัดเจนนัก แต่สันนิษฐานว่าวัฒนธรรมการสักของคนไทยอาจได้รับอิทธิพลจากกลุ่มชนชาติมอญ ลาว เขมร พม่า ยูนนานจากแคว้นสิบสองจุไทยได้แพร่เข้ามาสู่อาณาจักรไทยโบราณก่อนการตั้งอาณาจักรอยุธยาเสียอีก จุดมุ่งหมายของการสักในสมัยนั้นจะสะท้อนถึงความเชื่อทางไสยศาสตร์และพุทธศาสนาเน้นเรื่องการอยู่คงกระพัน โดยเชื่อว่ารอยสักจะเป็นเกราะคุ้มตัวให้ปลอดภัยจากศาสตราวุธและภัยอันตรายต่างๆ หลักฐานที่เด่นชัดของการสักมีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย พบว่ามีการสักหมึกที่หน้าผากว่า “เจ้านายโมริ์เลี้ยง” ใช้กับผู้ต้องโทษหนักคือ ถ้าว่านาจะอายุกว่าโทษประหารชีวิตเสียอีก จุดประสงค์ของการสักมีหลากหลายไม่จำเป็นการสักเพื่อประจานความผิด เช่น การสักท่อนแขนใช้เฉพาะกับผู้ต้องโทษจำคุกฐานกระทำความผิดตามกฎหมายเพียงบาล การสักหน้าผากในพระภิกษุที่ต้องโทษปาราชิก การสักรูปชายหญิงบนแก้มของผู้หญิงที่กระทำผิดฐานมีชู้ อีกทั้งเพื่อแสดงว่าได้ขึ้นทะเบียนเป็นชายฉกรรจ์หรือมีสังกัดกรมกองแล้ว โดยจะสักหมายเลขสังกัดที่ท่อนแขนหรือข้อมือเรียกว่า สักเลข จนกระทั่งถูกยกเลิกไปในสมัยรัชกาลที่ 5 เนื่องจากมีการปฏิรูปบ้านเมืองทุกด้าน รวมถึงการเกณฑ์คนเข้ารับราชการทหาร (พูนทรัพย์ โห้พันธ์, 2549; ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 156; สมศักดิ์ อัครเวศน์, 2552)

สำหรับการสักทางไสยศาสตร์ถือว่ามีอิทธิพลต่อความเชื่อของคนไทยเป็นอย่างมาก เป็นที่นิยมในหมู่ผู้ชายที่มีความเชื่อเรื่องการอยู่คงกระพัน หนึ่งเหนียว แคล้วคลาดจากอาวุธของมิดม อุบัติเหตุ หรืออันตรายทั้งปวง มักจะสักเลขยันต์ คือ ลวดลายทางเรขาคณิตประกอบด้วยตัวอักษรหนึ่งสี่และตัวเลข เกี่ยวเนื่องกับแนวคิดแผนภูมิของจักรวาลและอำนาจของโลกธาตุทั้ง 4 (ดิน น้ำ ลม ไฟ) ผลผสมผสานกับการฝึกฝนจิต (สัทญญา สุขญา และอตถนิช โภคทรัพย์, 2553; ออนไลน์) เป็นลายที่เปรียบเสมือนเกราะป้องกันภัยอันตราย เช่น ยันต์เก้ายอด ยันต์เกราะเพชร หรือจะสักเป็นสัตว์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นตัวแทนความดุร้ายความปรวดเปรี้ยว ความสง่างาม ความกล้าหาญ ได้แก่ ลายเสือแผ่นหนุมาณคลูกฝุ่น ลายหงส์และสิงห์ ลายปลาไหลเผือก เป็นต้น หากเป็นความเชื่อในเรื่องเมตตามหานิยมมักจะสักลงนะ เช่น นะจิ้งจก นะหน้าทอง นะมหาชะลวย หรือเป็นรูปจิ้งจกหรือนกสาลิกา (สาลิกาลิ้นทอง) เพื่อเป็นตัวแทนของความมีเสน่ห์เป็นที่รักใคร่ของคนทั่วไป โดยเฉพาะให้ผลดีทางการเจรจา คำขายทำให้เจริญรุ่งเรืองทำมาค้าขึ้น สำหรับผู้หญิงเองมักจะสักเพื่อต้องการจะดึงดูดเพศตรงข้าม หรือต้องการจะมีเสน่ห์ในการพูดจาเพื่อค้าขายได้คล่อง จึงนิยมสักลายนะหน้าทองและสาลิกาลิ้นทอง เนื่องจากวัตถุประสงค์ของการสักเพื่อผลทางไสยศาสตร์ จึงต้องสักโดยครูอาจารย์ที่มีวิชาอาคมศักดิ์สิทธิ์เท่านั้น โดยมากผู้มาสักประสงค์จะให้ลายสักอยู่ภายในร่มผ้ามากที่สุด ตำแหน่งที่นิยมสักเรียงตามลำดับ ได้แก่ บริเวณหลัง หน้าอก คอ ศีรษะ ไหล่ แขน ขายโครง หน้า มือ และหัวเข่า (ความเชื่อเรื่องสักยันต์, 2554; ออนไลน์)

จุดประสงค์ของการสักในปัจจุบันเป็นการสักลายเพื่อความสวยงามมากขึ้น ไม่ใช่ความเชื่อทางไสยศาสตร์หรือเมตตามหานิยมเท่านั้น การสักถูกมองเป็นการสร้างสรรงานศิลปะ รอยสักเป็นเครื่องบ่งบอกจินตนาการบนเรือนร่างของคน ดังนั้น การสักเพื่อความสวยงามจึงเป็นกระแสแฟชั่นอย่างหนึ่ง มักนิยมสักลวดลายสวยงาม เช่น ผีเสื้อ

ดอกไม้ ต้นไม้ หัวใจ ภาพสามมิติหรือภาพเสมือนจริง ไม่ว่าจะเป็นรูป จะเป็นรูปสัตว์ เช่น แมงมุม แมงป่อง เสือ ปลา และสัตว์ต่าง ๆ ในป่าแอฟริกา ส่วนภาพทั่ว ๆ ไปจะเป็นรูปดอกไม้ รูปกราฟฟิกต่างๆ อีกทั้ง ยังสักเพื่อความทรงจำที่ต้องการประทับตราตรึงไว้กับเจ้าของเรือนร่าง เช่น ชื่อคนรัก ชื่อบิดามารดา สถานที่ประทับใจ เป็นต้น ซึ่งสะท้อนถึงความรู้สึกนึกคิดและเอกลักษณ์เฉพาะตน

นับตั้งแต่อดีตมาการสักเป็นที่นิยมมากในกลุ่มชายฉกรรจ์ หากในปัจจุบันการสักได้รับความนิยมในเยาวชนมากขึ้น เพราะเป็นวัยอยากรู้ อยากลอง อยากแปลกแหวกแนวดูโก้ อยากเลียนแบบ ทำให้เยาวชนนิยมสัก ลวดลายบนร่างกายมากขึ้น จะพบว่าเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาเริ่มสักตามร่างกายเหมือนผู้ใหญ่ ถึงจะยังไม่มีการเก็บข้อมูลจำนวนเด็กนักเรียนที่ไปสักอย่างเป็นระบบ แต่สามารถทราบได้จากจำนวนเด็กที่มาลบรอยสัก อย่างเช่นในปี.ศ. 2550 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสระแก้วได้ขอความร่วมมือจากสถาบันโรคผิวหนัง กรมการแพทย์ ช่วยลบรอยสักให้แก่เด็กนักเรียนของ อำเภอวังสมบูรณ์ จังหวัดสระแก้ว ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มีอายุเฉลี่ยราว 5-10 ปี จนถึงระดับมัธยมศึกษา เป็นการลบรอยสักจากหมึกขนาด 1-2 ซม. ตามอุ้งมือ อุ้งเท้า และต้นขา จำนวน 256 คน เพราะผู้ปกครองกังวลใจว่า หากเด็กเหล่านี้โตขึ้นจะเรียนต่อและเข้าทำงานไม่ได้ และในปี.ศ. 2551 ได้ลบรอยสักให้แก่เด็กเล็กที่ จ.สระบุรี จำนวนประมาณ 200 ราย และเชื่อว่าอาจมีที่จังหวัดอื่น ๆ อีก (คลังปัญญาไทย. 2554ช: ออนไลน์; สุวิทย์ เกียรติเสวี. 2554ช: 6) เด็กนักเรียนเหล่านี้มักจะสักเลียนแบบเพื่อน และมีความเชื่อว่าหากสักแล้วจะมีความเก่งกล้าสามารถทั้งด้านการเรียนและกีฬา รวมถึงความคงกระพันชาตรีอีกด้วย และนิยมสักบริเวณ แขน ขา ข้อมือ ข้อเท้า และหลัง โดยจะไปสักตามร้านสักและสำนักต่างๆ หรือแอบสักกันเองในห้องน้ำของโรงเรียน หรือบริเวณที่ร่มรื่นโรงเรียน หากเด็กเหล่านี้ต้องการจะลบรอยสักออก มักจะทำกันเองโดยใช้ด่างทับทิมโรยพร้อมน้ำ เพื่อให้เกิดอาการคัน ใช้สบู่จี้ หรือมีดกรีดจนเป็นแผล (คลังปัญญาไทย. 2554ช: ออนไลน์) ซึ่งเป็นวิธีที่ไม่ปลอดภัยเกิดโรคแทรกซ้อน ติดเชื้อ และไม่สามารถลบรอยสักได้ออกหมด ทำให้เด็ก ๆ เกิดอาการเครียดและวิตกกังวลตามมา นอกจากนี้จากงานวิจัยของเพลินใจ แต่เกษม และคณะ (2551) ได้วิจัยเชิงสำรวจเรื่องรอยสักผู้ต้องขังต่อปัญหาในการปรับตัวและการยอมรับจากสังคม โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม ได้แก่ (1) ประชาชนทั่วไป จำนวน 400 คน (2) เจ้าหน้าที่เรือนจำ จำนวน 120 คน และ (3) ผู้ต้องขัง จำนวน 420 คน ผลการวิจัยในส่วนของความคิดเห็นของผู้ต้องขังพบว่า อายุของผู้ต้องขังส่วนใหญ่ที่สักครั้งแรกนอกเรือนจำอยู่ระหว่าง 16-20 ปี เพื่อความสวยงามตามแฟชั่น โดยนิยมสักลวดลายต่าง ๆ อาทิเช่น รูปสัตว์ ลายภาพสีไม่ว่าจะเป็นลายสมัยใหม่ ดอกไม้ ลวดหนาม การ์ตูน ลายไม้เลื้อย ลายแรงเงาขาวดำ รวมถึงชื่อบุคคล อาจเป็นชื่อผู้ต้องขัง ชื่อบิดามารดา และชื่อคนรัก เป็นต้น และมักจะสักตาม แขน หลัง หน้าอก หัวไหล่ มือ แขน และขา

การสักถือว่าเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่อยู่กับสังคมไทยมาช้านาน ลายสักทั้งที่เป็นอักขระเลขยันต์หรือลายสัตว์ในนิทานเทพนิยายที่อยู่บนผิวหนังนั้น สะท้อนถึงความเชื่อทางไสยศาสตร์ คาถาอาคม ให้อยู่คงกระพัน มีเมตตามหานิยม ถือเป็นมรดกทางความเชื่อที่สืบทอดกันต่อ ๆ มา ในอีกแง่มุมหนึ่งลายสักสวยงามสะท้อนถึงสุนทรียภาพ จินตนาการ และภาพความทรงจำประทับใจของแต่ละบุคคล ความศรัทธาหรือนิยมชมชอบในการสักเป็นเรื่องส่วนบุคคล แต่จะตั้งค่านึงถึงความเหมาะสมด้านอายุของผู้สักด้วย การสักถือเป็นค่านิยมแฟชั่นที่ไม่เหมาะสมของเด็กที่คิดว่าเป็นเรื่องสนุกทำตาม ๆ กัน โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ผลที่ตามมาอาจถูกมองในแง่ลบ ทำให้เข้าเรียนต่อหรือทำงานไม่ได้ ดังงานวิจัยของเพลินใจ แต่เกษม และคณะ (2551) ที่ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนทั่วไปและผู้ต้องขังต่อการสักพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คิดว่าไม่ต้องการให้วัยรุ่นสักตามร่างกาย ถ้าหากจะสักคงเป็นเรื่องของแฟชั่นมากกว่าและควรสักในบริเวณที่เสื้อผ้าสามารถปกปิดได้ แต่จะไม่อนุญาตให้สมาชิกในครอบครัวสัก เพราะ

ดูไม่สะอาดตา ไม่เป็นที่ยอมรับในสังคมไทย และอาจทำให้สมัครงานได้ยาก ในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ต้องขังรู้สึกว่าการย้อนเวลากลับไปได้จะไม่สักร่างกาย และจะไม่อนุญาตให้ลูกหลานสักด้วย โดยให้เหตุผลว่าสังคมยังไม่ยอมรับผู้ที่มีรอยสัก และมีผลต่อการสมัครงานเป็นอย่างมากเช่นกัน

นอกจากปัญหาการไม่ยอมรับจากสังคมแล้ว เยาวชนยังเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคหรืออาการแพ้จากการสัก โดยไม่รู้ตัว เช่น โรคไวรัสตับอักเสบบี โรคติดเชื้อต่าง ๆ และโรคเอดส์หากเครื่องมือไม่ได้มาตรฐานและไม่มีการทำความสะอาด ดังนั้น บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนอาทิเช่น ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ญาติพี่น้อง หน่วยงานด้านสาธารณสุข และพัฒนาสังคม ควรส่งเสริม ชี้แนะ อธิบายให้เยาวชน ๆ เข้าใจถึงผลเสียที่จะเกิดขึ้นจากการสักทั้งในเรื่องภาพพจน์และสุขภาพ เพราะรอยสักจะติดตัวไปตลอด และการลบรอยสักต้องใช้เวลาและค่าใช้จ่ายสูง

เอกสารอ้างอิง

คลังปัญญาไทย. (2554ก). การสัก. สืบค้นเมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2554, จาก <http://www.panyathai.or.th>

_____. (2554ข). รอยสักค่านิยมที่ผิดของเด็กไทย. สืบค้นเมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2554, จาก

<http://www.panyathai.or.th>

ความเชื่อเรื่องการสักยันต์. สืบค้นเมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2554, จาก

http://horoscope.thaiza.com/detail_72452.html.

พูนทรัพย์ ไพรัตน์. (2549). การศึกษาเรื่องการสักของคนไทยในสมัยอยุธยาถึงสมัยรัชกาลที่ 5

(พ.ศ.1983-2453). สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (ประวัติศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

เพลินใจ แต่เกษม และคณะ. (2551). โครงการศึกษาวิจัยเรื่อง “รอยสักผู้ต้องขัง ... ปัญหาในการ

ปรับตัวและการยอมรับจากสังคม”. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์

พับลิเคชั่นส์ หน้า

สมศักดิ์ อัสเวศน์. (2552). ศิลปะบนเรือนร่าง. นิทรรศการศิลปกรรม เนื่องในการประชุมวิชาการ

นานาชาติ ระหว่างวันที่ 5-6 สิงหาคม 2552. หน้า 62-68. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

สุกัญญา สุขฉายา และอัทธนิช โภคทรัพย์. (2553). ตำราเลขยันต์. สืบค้นเมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2554,

จาก <http://www.culture.go.th/ichphp/Data/วรรณกรรมพื้นบ้าน.pdf>

สุวิทย์ เกียรติเสวี. (2554, 19 กรกฎาคม). มองคุณภาพชีวิต: ต่างชาติตะลึงเด็กนักเรียนไทยรุ่นเล็กสักที่

มือเท้า. เติลินิวส์, หน้า 6.